

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

DL-P I 0700-65/09

dot. BPS/DSK-043-2218/09

BM-I-0700-651/09/3

Warszawa, dnia 11 stycznia 2010 r.

GABINET MARSZAŁKA SENATU
Sekretariat Wicemarszałka M. Ziółkowskiego

wpłynęło dn. 13.01.2010 r.

nr 4236 podpis

SECRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 13.01.10
nr 257 podpis

Pan

Marek Ziółkowski

Wicemarszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

Senat Rzeczypospolitej Polskiej

W odpowiedzi na oświadczenie złożone przez pana senatora Ryszarda Knosalę, w sprawie *doprecyzowania przepisów dotyczących przypadków łamania prawa wskutek zanieczyszczenia środowiska wyrobami zawierającymi azbest*, przekazane przy piśmie z dnia 10 grudnia 2009 r., BPS/DSK-043-2218/09, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

W dniu 14 maja 2002 r. Rada Ministrów przyjęła opracowany przez Ministerstwo Gospodarki „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, do czego zobowiązał ją Sejm rezolucją z dnia 19 czerwca 1997 r. w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz. 373). Program powstał w wyniku realizacji ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.). W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pn. „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Główne cele Programu to:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;

- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Z treści oświadczenia wynika, iż pomimo obowiązywania *Programu*, nadal ujawniane są nielegalne składowiska azbestu, zazwyczaj stanowiącego pozostałości po usunięciu eternitowego pokrycia dachu.

W ocenie pana senatora takie zachowania mają wynikać z niskiej skuteczności ścigania przez prokuratury sprawców tego rodzaju czynów oraz kwalifikowania ich zazwyczaj jako wykroczeń. Rozwiązaniem powyższego problemu miałyby być, zdaniem autora oświadczenia, wprowadzenia unormowania, z którego wprost będzie wynikać, że zanieczyszczanie środowiska wyrobami zawierającymi azbest wyczerpuje znamiona przestępstwa.

Nie ulega wątpliwości, że azbest z uwagi na swoje właściwości jest substancją stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska oraz zdrowia i życia ludzkiego, czemu dał wyraz ustawodawca w art. 160 *ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150), statuując zakaz jego wprowadzania do obrotu lub ponownego jego wykorzystywania za wyjątkiem przypadków określonych w *ustawie z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. z 2004 r., Nr 3, poz. 20). Złamanie powyższego zakazu skutkować będzie odpowiedzialnością sprawcy za wykroczenie, bowiem w art. 344 *Prawa ochrony środowiska* wprowadzono penalizację powyższego zachowania jako wykroczenia, zagrożonego karą aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

Równocześnie należy pamiętać, że *ustawa Prawo ochrony środowiska* przewiduje odpowiedzialność za szereg innych zachowań godzących w ochronę środowiska (art. 329 - 360) w trybie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

Przede wszystkim należy jednak wskazać na obowiązujące regulacje w Kodeksie karnym, gdzie w art. 183 § 1 wprowadzono odpowiedzialność karną za przestępstwo polegające na składowaniu, usuwaniu, przetwarzaniu, dokonywaniu odzysku, unieszkodliwianiu albo transporcie wbrew przepisom odpadów

lub substancji w takich warunkach lub w taki sposób, że może to zagrozić życiu lub zdrowiu wielu osób lub spowodować zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach.

Przyjęta w art. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r., Nr 39, poz. 251) konstrukcja definicji „odpadu” nie odwołuje się do jego cech, ani nie wskazuje na konkretne przedmioty, które tworzą odpady, lecz odwołuje się do wzorca wskazanego w załączniku do ustawy oraz do faktycznego, zamierzonego lub nakazanego postępowania posiadacza substancji lub przedmiotu. W załączniku nr 3 do powyższej ustawy został wskazany azbest jako składnik odpadu, który kwalifikuje go jako niebezpieczny. Substancje zaś, o których mowa w art. 183 § 1 k.k., są to wszelkie pierwiastki chemiczne oraz ich związki, mieszaniny lub roztwory występujące w środowisku lub powstałe w wyniku działalności człowieka, mogące zagrażać życiu lub zdrowiu człowieka lub środowisku naturalnemu.

Przestępstwo określone w art. 183 § 1 zagrożone jest karą pozbawienia wolności w wymiarze od 3 miesięcy do 5 lat. Odpowiedzialność za powyższe przestępstwo ulega zaostrzeniu, jeżeli jego następstwem jest zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach (kara pozbawienia wolności w wymiarze od 6 miesięcy do 8 lat - art. 185 § 1 k.k.). Dalej idące zaostrzenie odpowiedzialności, wywołuje natomiast następstwo w postaci śmierci człowieka lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu wielu osób (kara pozbawienia wolności w wymiarze od 2 do 12 lat - art. 185 § 2 k.k.).

Zauważyć jednocześnie należy, że cyt. powyżej *ustawa o odpadach* reguluje zasady postępowania z odpadami oraz szczególnie rygorystycznie traktuje kwestie ich ewidencjonowania, selekcji, wykorzystywania i unieszkodliwiania. Przewiduje również penalizację wielu zachowań (art. 70 - 78) oraz odpowiedzialność za nie na zasadach i w trybie określonym w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia. Wskazać m.in. należy na art. 70, w którym penalizacji podlega szereg określonych zachowań związanych z postępowaniem z odpadami (tj. z ich mieszaniem, odzyskiem,

unieszkodliwianiem, magazynowaniem, składowaniem, zbieraniem i transportem). Powyższe czyny zagrożone są karą aresztu albo grzywny.

Różnica jakościowa pomiędzy wprowadzoną cytowanymi ustawami odpowiedzialnością za wykroczenia, a odpowiedzialnością za przestępstwo z art. 183 § 1 Kodeksu karnego polega przede wszystkim na możliwości wystąpienia - w przypadku przestępstwa - określonego skutku działania sprawcy, w postaci niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia wielu osób albo spowodowania zniszczenia w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, podczas gdy w przypadku czynów stanowiących wykroczenia penalizowane jest samo niezgodne z przepisami dotyczącymi postępowania z odpadami zachowanie, a tym samym wykazują one znacznie niższy stopień społecznej szkodliwości niż czyn z art. 183 § 1 k.k..

Wydaje się, że takie różnicowanie odpowiedzialności za przestępstwa i wykroczenia jest uprawnione i wystarczające dla zapewnienia prawnej ochrony środowiska oraz zdrowia i życia ludzkiego.

Mając na uwadze powyższe można więc zasadnie stwierdzić, że w aktualnym stanie prawnym zachowania, o jakich mowa w oświadczeniu, nie pozostają bezkarnymi i możliwa jest odpowiedzialność ich sprawców nie tylko na podstawie prawa wykroczeń, ale również na podstawie przepisów Kodeksu karnego.

Odmienną natomiast kwestią jest właściwe stosowanie przepisów obowiązującego prawa oraz praktyczne możliwości wykazania wyczerpania przez konkretną osobę znamion przestępstwa czy wykroczenia, co też zostało zauważone w oświadczeniu, poprzez wskazanie wśród przyczyn umarzania postępowań okoliczności w postaci niewykrycia sprawcy. Rozszerzenie penalizacji zachowań, czy jeszcze większa kazuistyka przepisów przewidujących odpowiedzialność karną za zanieczyszczenie środowiska wyrobami zawierającymi azbest, w sposób automatyczny nie pociągnie za sobą zwiększenia wykrywalności sprawców takich zachowań.

Nie można zapominać, że powyżej wskazane *ustawa o odpadach i Prawo ochrony środowiska*, poza odpowiedzialnością karną wprowadzają szereg przepisów

regulujących odpowiedzialność cywilną za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko (art. 322 - 328 *Prawa ochrony środowiska*), odpowiedzialność administracyjną (art. 362 - 375 *Prawa ochrony środowiska*), czy określających sytuacje, w których możliwe jest nałożenie na podmioty niewywiązujące się z obowiązków przewidzianych przez te ustawy dolegliwych opłat sankcyjnych (art. 79a *ustawy o odpadach*). Wskazane rozwiązania sprawiają, że zachowania, o których mowa w oświadczeniu nie mogą być uznawane za pobłażliwie traktowane przez obowiązujący porządek prawny.

Wszystkie powyżej przedstawione okoliczności uzasadniają więc ocenę, że w chwili obecnej nie zachodzą przesłanki przemawiające za podjęciem prac legislacyjnych, w zakresie należącym do właściwości Ministra Sprawiedliwości, prowadzących do zmiany stanu prawnego zgodnie z kierunkiem postulowanym w oświadczeniu. Obowiązujące unormowania dają możliwość w pełni skutecznego ścigania sprawców czynów związanych z zanieczyszczeniem środowiska azbestem, a tym samym efektywnego ograniczenia powołanych w oświadczeniu pana senatora wypadków łamania prawa przy usuwaniu, przewożeniu, składowaniu i utylizacji wyrobów z azbestu.

2 *Wojciech Szlachetka*

[Signature]
z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
Zbigniew Wrona
PODSEKRETARZ STANU